

sygn. akt **II Cz 1688/14**

POSTANOWIENIE

Dnia 8 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Szaj (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2014 r. w Szczecinie

sprawy z powództwa T. W.

przeciwko G. R.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej

na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 4 listopada 2011 roku, sygn. akt I C 1208/11

oddala zażalenie.

Sygn. akt **II Cz 1688/14**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie oraz rodziny.

Sąd Rejonowy podkreślił, że pozwana nie wykazała, aby na obecnym etapie postępowania była zobligowana do uiszczenia jakichkolwiek kosztów sądowych. Po drugie jej sytuacja materialna nie uzasadnia zwolnienia od kosztów sądowych. Dochód łączny w gospodarstwie domowym pozwanej wynosi 2 500,- zł netto miesięcznie. Pozwana dysponuje dwiema nieruchomościami, a jej głównymi wydatkami są alimenty w kwocie 350,- zł oraz spłaty 1 000,- zł na rzecz byłego męża, które zakończą się jeszcze w 2011 roku. Sąd Rejonowy wskazał, że nie sposób przyjąć, aby w perspektywie najbliższych kilku miesięcy pozwana nie dysponowała stosunkowo wysokimi wolnymi kwotami, które może spożytkować na pokrycie ewentualnych kosztów. Nadto niedostatecznie wykorzystuje składniki swego majątku, gdyż nie podjęła decyzji o sprzedaży odziedziczonego mieszkania ani też o jego wynajęciu. Natomiast zadeklarowała, że korzysta z mieszkania podczas wakacyjnych pobyków w S.. W ocenie Sądu Rejonowego pozwana ma obiektywne możliwości zwiększenia swego miesięcznego dochodu. W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że brak jest podstaw, by uznać, że w sprawie są takie koszty sądowe, które aktualnie narażają pozwaną na niemożność zaspokajania jej podstawowych potrzeb życiowych.

Uzasadniając odmowę ustanowienia pozwanej pełnomocnika, Sąd Rejonowy wskazał na regulację art. 117 § 5 k.p.c. i uznał, że na obecnym etapie postępowania pozwana nie musi korzystać z pomocy pełnomocnika ustanowionego

z urzędu. Lektura odpowiedzi na pozew oraz dalszych pism procesowych pozwanej wskazuje, że pozwana nie ma trudności z samodzielny wyartykułowaniem swojego stanowiska w sprawie, a także przedstawieniem okoliczności, której w jej ocenie, uzasadniają oddalenie powództwa. Sąd Rejonowy podkreślił, że w pismach procesowych pozwana w sposób jasny i precyzyjny zaprezentowała swoje stanowisko wobec żądania pozwu, racjonalnie podnosząc zarzuty dotyczące wartości nieruchomości będącej przedmiotem dziedziczenia. Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że pozwana jest w stanie bronić swych praw w niniejszym postępowaniu bez konieczności udziału po jej stronie zawodowego pełnomocnika.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła pozwana. Podniosła, że jej dochód miesięczny w kwocie 2 500,- zł był dochodem doraźnym, krótkotrwałym. Oprócz wydatków na alimenty – 350,- zł i spłatę byłego męża – 1 000,- zł wydatkuje również na czynsz 692,02 zł, abonament RTV – 17,15 zł, telefon stacjonarny i komórkowy – 33,- zł, polisę (...) – 55,25 zł, energię – 100,- zł i świadczenia wobec banku – 400,- zł. Kwestia zarządzania jej majątkiem należy do niej, zaś wynajęcie mieszkania wiąże się z ryzykiem i wydatkami. Ponadto jest opodatkowane. Obecnie jedynym źródłem dochodu pozwanej jest emerytura. Ponadto w sprawie jest nierówny układ stron, gdyż powód ma pełnomocnika. Pozwana wniosła o „oddalenie pełnomocnika powoda w dalszych czynnościach procesowych”.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanej okazało się niezasadne.

Zasadą w polskim postępowaniu cywilnym jest obowiązek ponoszenia kosztów sądowych przez osobę decydującą się na dochodzenie swych praw przed sądem. Przewidziana w art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (dalej: u.k.s.c.) instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi odstępstwo od tej zasady, znajdujące zastosowanie w sytuacjach wyjątkowych, uzasadnionych szczególnie trudną sytuacją materialną ubiegającego się o takie zwolnienie. Zgodnie bowiem z art. 102 ust. 1 u.k.s.c., zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma charakter szczególny, znajdując zastosowanie wyłącznie w uzasadnionych przypadkach i została ona przewidziana przez ustawodawcę jako pomoc Państwa dla osób ubogich, które nie są w stanie poradzić sobie z obowiązkiem ponoszenia tych kosztów bez pogorszenia warunków utrzymania rodziny poniżej koniecznego minimum. Nie bez znaczenia jest fakt, iż w razie przegrania sporu przez osobę zwolnioną od kosztów sądowych – następuje to na koszt (...), a więc wszystkich podatników. Dlatego też zwolnienia mogą być stosowane w sytuacjach wyjątkowych, gdy istnieją uzasadnione powody do przerwania ciężaru dotyczącego danej osoby na współobywateli (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)(...)Przy tym, osoba ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych winna w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania, a dopiero gdyby poczynione w ten sposób oszczędności nie wystarczyły – może zwrócić się o pomoc do państwa (vide: postanowienia SN z dnia (...)(...);postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...))z dnia (...))Jednocześnie strona ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych winna w pierwszej kolejności wykorzystać swe wszelkie możliwości zarobkowe, a dopiero gdy okaże się to niewystarczające może zwrócić się o pomoc państwa.

Ocena, czy w danym przypadku strona winna zostać zwolnioną od ponoszenia kosztów sądowych dokonywana jest szeroko, na przestrzeni okresu od co najmniej powstania wierzytelności lub zobowiązania. Nadto ustalając warunki finansowe strony należy mieć na względzie wysokość należnej opłaty, jaką na danym etapie postępowania pozwana jest obowiązana uiścić i zważyć, czy w okolicznościach konkretnej sprawy nie będzie ona stanowiła faktycznej bariery w uzyskaniu przez stronę ochrony jej praw.

Podkreślić należy, iż oświadczenie o stanie rodzinnym i majątku strony ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych podlega ocenie, co do jego wiarygodności, przy czym zastosowanie znajdzie tu art. 233 k.p.c. (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia(...). w sprawie (...))W niniejszej sprawie rzeczą pozwanej było wiarygodne

i rzetelne, a przez to przekonujące wykazanie, iż kosztów owych nie jest on w stanie ponieść bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy w ocenie Sądu Odwoławczego, w świetle oświadczeń i zeznań pozwanej nie sposób stwierdzić, że zostały spełnione przesłanki uzasadniające zwolnienie jej od ponoszenia kosztów sądowych.

W zażaleniu pozwana wskazała na swe łączne wydatki w kwocie 2 650,- zł miesięcznie, bez ponoszenia wydatków na wyżywienie, środki czystości, odzież. Jednocześnie zadeklarowała, że obecnie utrzymuje się z samej emerytury. Nawet uwzględniając fakt, że pozwana zakończyła już spłatę byłego męża, deklarowane przez nią stałe wydatki przewyższają środki uzyskiwane z emerytury. Ponadto nie sposób jest tracić z pola widzenia faktu, że pozwana jest w stanie utrzymywać dwa mieszkania, a nadto w toku postępowania kilkakrotnie na dłuższe okresy wyjeżdżała za granicę. Pozwana nie wykazała z jakich źródeł pokrywa wydatki, skoro utrzymuje się wyłącznie z emerytury, zaś na rozprawie zeznała, że nie ma żadnych oszczędności (k – 29). Nie sposób jest więc uznać jej oświadczeń za wiarygodne, co wyklucza udzielenie pozwanej zwolnienia od kosztów sądowych. Trafnie przy tym Sąd Rejonowy wskazał na możliwość wynajęcia przez pozwaną mieszkania w S.. Strona starająca się o zwolnienie od kosztów sądowych ma bowiem obowiązek wykorzystania swoich wszelkich możliwości osiągnięcia dochodu.

Podzielając zatem argumentację Sądu I instancji uznać należało, iż w niniejszej sprawie brak jest podstaw do zwolnienia pozwanej od ponoszenia kosztów sądowych.

Odnosząc się do kwestii ustanowienia dla pozwanej pełnomocnika z urzędu, przede wszystkim wskazać należy, że pozwana udzieliła pełnomocnictwa wybranemu przez siebie radcy prawnemu, który zgłosił się do udziału w sprawie. Tym samym wniosek o ustanowienia pełnomocnika z urzędu stał się bezprzedmiotowy. Niemniej jednak Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego dotyczące braku podstaw ustanowienia pozwanej pełnomocnika z urzędu. Pozwana bowiem w sposób skuteczny prezentuje swoje stanowisko przed Sądem w toku niniejszego postępowania, zaś charakter sprawy i stopień jej skomplikowania nie wymagają udziału zawodowego pełnomocnika.

Z tych względów, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

(...)

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)